

A nagyterem csupa ragyogás, csillog a szobrok és az oltárdíszek bronza, fehérlik a gyertyák lángja.

Melani apát várat magára. Először fordul elő az elmúlt több mint harminc év alatt.

Megbeszélte találkozóhelyeinken eddig mindig ő várt rám, jóval előttem érkezve, a lábával topogva türelmetlenül. Most azonban én fordítom egyre-másra a tekintetemet a komoran ünnepélyes, monumentális bejárat felé, amelynek küszöbét már több mint fél órája átléptem. Hiába igyekszem a résnyire nyitott ajtószárnyakat megcsikorogtató havas szél süvítésén át kivenni az apát megérkezésének jeleit. A négyes fogat dübörgését és a fáklyák fényétől csillogó, tajtékkal borított lovakat, amelyek majd egészen a főbejárati lépcsőig húzzák a fekete gyászhintót, oda, ahol behavazott fekete köpenybe burkolózva négy vén lakáj várja még náluknál is öregebb gazdáját, hogy ajtót nyissanak előtte, s hogy még egyszer, utoljára segítsenek neki kiszállni.

Várákozás közben a szemem elkalandozik. Körülöttem tobzódnak a szertartás díszes kellékei. Az árkádokról aranyhímzéses feliratokkal teli templomkárpitok hullnak alá, a falakon fényes brokátok, ezüstgyöngyökkel kivarrt fátylak alkotnak díszfolyosót. Márvány illúzióját keltő oszlopfőkkel ékesített boltíves oszlopsor vezet a központi baldachinhoz, egy hat-hét lépcsővel a padozat fölé emelt csonka piramishoz, amelyet három sorban elhelyezett kandeláberek vesznek körül.

A legtetején két, ezüstből való szárnyas teremtmény vár, fél térdre ereszkedve, az ég felé nyújtott karokkal.

Mirtusz és borostyánindák ékesítik a baldachin négy oldalát, amelyek mindegyikén ott virít – olyan friss virágokból kirakva, mintha egyenesen Versailles-ból kerültek volna ide – a velencei nemesi címer, a zöld me-

zóban álló kismalac. A sarkokban óriási fáklyák lobognak a kivételesen magas, háromlábú ezüstkandeláberekben, amelyeken szintén ott díszleg a címer.

A lenyűgöző *Castrum* és a pompázatos díszlet ellenére kevesen vannak jelen. A zenészeken (akik már helyet foglaltak és elővették a hangszereiket) és a fekete, piros és aransujtásos libériát viselő komornyikokon kívül (akik frissen borotvált arccal, szobormereven tartják a fáklyákat) csak néhány elszegényedett nemest látok, akik irigykedve báméskodnak, meg egy csapatnyi szolgálót és nőcskét, akik a kései óra és a téli este fagyosságának ellenére is izgatottan nézelődnek, a gyászmenetre várakozva.

A szemet követve, az emlékek is elkalandoznak. Elhagyják a havas, ólom-szürke párizsi telet és a néptelen place des Victoires-t, ezt a helyet, ahol a küszöb mögött leszálló naplementében hóförgeteg kavargó az öreg király lovas szobra körül, és a múltba merülnek. Messzire szállnak, a hét domb-ra épült Urbe' lágy lankáihoz, a Gianicolo tetejére, egy sok évvel ezelőtti római nyár vakító hőségébe, másfajta nemesek közé, jóval vidámabb papírmasé díszletek közé, amikor egy másfajta zenekar próbált egy másfajta zenét egy másfajta eseményhez, és a libériás inasok egy másfajta történetet világítottak meg fáklyáikkal, én pedig egy hintó érkezésére vártam egy sétányon, a Spada-villa főbejárati kapujában.

Furcsán szövevényes a sors: akkoriban nem tudtam, hogy épp visszaadni készül nekem Melani apátot, tizenhét évnyi hallgatás után; ezúttal azonban teljes bizonyossággal tudom, hogy Atto nemsokára megérkezik, de a hintó, amelyik elhozza őt hozzám, sehogy sem akar megjelenni a lát-határon.

A pódiumról lelépő egyik zenész véletlenül megbotlik, a zaj félbeszakítja gondolataim száguldását. Felemelem a tekintetemet.

Obsequio erga Regem

Ez van ráhímezve aranszínű fonállal a fekete bársonyból készült, ezüst-rojtozású kárpitra, amely az előttem álló, egyszerű stílusú, magas márványoszlopot díszíti.

Égész életemben csupán egyetlen hasonló természetű eseményen vet-

* A város (Róma).

tem részt. Akkor is hideg volt és havazott, vagy talán esett, ha jól emlékszem, de az biztos, hogy engem fagy és sötétség töltött el.

Akkor is Atto társaságában voltam. Egy nyüzsgő hangyaboly közepén találtuk magunkat: a tömeg áradatként zúdult minden oldalról. Valamennyi sarkon akkora volt a torlódás, hogy Melani apát meg én negyedóránként kétlépcsnyit jutottunk előbbre; nem lehetett mozdulni se előre, se hátra, és más nem lehetett látni, csak a díszes mennyezetet és az árkádokról leomló vagy az oszlopfők tetejére helyezett gyászszalagok feliratait.

Ob Hispaniam assertam

Ob Galliam triumphatam

Ob Italiam liberatam

Ob Belgium restitutum

A mottó négy, legalább 50 láb magas dór oszlopon szerepelt; amelyek a hősokeket jelképezték, és Róma hősi történelmének emlékműveit, Antonius és Traianus oszlopaikat idézték. Közöttük, a *Castrum*on, egy fátylaktól kreált ábrázolás volt kifeszítve az éjszakai égboltról, tetején koronát alkotó tűznyelvek szórták lefelé lángoló aranycsóváikat, a koronához odaerősített négy gigantikus csat sasokat formázott.

A sasok mellett, glóriával a feje körül a Dicsőség szobra állt (a Konstantin császár pénzerméin látható *Claritas* utánzataként), bal kezében babérboszorút, jobbában csillagokból álló koronát tartva.

A hátunk mögött, közvetlenül a komor bejárat előtt huszonnégy komornyik várakozott urára. Fokozatosan elhalt a tömeg moraljása. Mindenki elnémult, és a késői órát világosság töltötte be: a nemesi apródok kezében lobogó fáklyák fénye.

Megérkezett.

Emlékeimből a paták dobogásának murván elhaló zaja ragad ki. A négy lakáj, hótól csillogva a téli éjszakában, végre megmozdul Atto fogadására.

Remeg és imbolyog a szemem előtt a gyertyák lángja, miközben kitárulnak a kapuszárnyak, itt, ahol várok rá, a Notre Dames des Victoires-templomban, az Ágoston-rendi testvérek bazilikájában. A fekete hintóból a fáklyák

fényében felvillan a ravatal vörös bársonya: Atto Melani, Beaubec apátja, királyi udvari nemes, a Velencei Köztársaság teljes jogú polgára, többszörös pápaválasztó, végre megkezdi ünnepélyes bevonulását.

Az öreg szolgák a vállukon hozzák a koporsót, amelybe belevésték Atto címerét, a zöld mezőben álló kismalacot. Az ezüst könnycseppmintás fekete fátyolszövet alkotta díszfolyosón a jelenlévők kéttéváló tömege között utat törnek maguknak azon kevesek, akiknek az illusztris *olim*, a háború által elsöpört korszak utolsó szemtanújának neve, Atto Melani, talán még jelent valamit. A négy lakáj a *Castrum doloris*, a méltóságteljes katafalkhoz ér, majd a csonka piramis lépcsőin felkapaszkodva öreg gazdájuk porhüvelyét a két, féltérdre ereszkedett ezüstangyal kitért karjába helyezik, s az ég felé fordított tenyerek végre megkapják azt, amire vártak.

A ravatalt borító ezüstrojtozású fekete bársony gyászleplen aranyhímzéses betűkkel ez áll:

Hic iacet
Abbas Atto Melani Pistoriensis in Etruria,
Pietate erga Deum
Obsequio erga Regem
Illustris
Ω. Die 4. Ianuarii 1714. Ætatis suæ octuagesimo octavo
Patruo Dilectissimo
Dominicus Melani nepos mestissimus posuit

Ugyanezeket a szavakat fogják bevésni a síremlék kövébe is, amelyet Atto unokaöccse már megrendelt a firenzei szobrásztól, Rastrellitől. Az Ágoston-rendi atyák a főoltár közelében, a sekrestye bejáratával szemben lévő egyik oldalkápolnát engedték át neki nyughelyül. Attót tehát itt fogják eltemetni, végakarata szerint, ugyanabban a templomban, ahol egy másik toscanai muzsikusi földi maradványai is nyugszanak: a nagy Giambattista Lullié.

„*Pietatae erga Deum / Obsequio erga Regem / Illustris*: az írás mindkét oszlopon megismétlődik, az előbb csupán a közelebbiét bírtam kivenni. „Az Isten iránti hűségben és a Király iránti engedelmisségben megdicsőült”. A valóságban az első erény ellentmond a másodiknak – ezt nálam jobban senki sem tudja.

Feljajdul a gyászzene. Kasztrált énekes hangja száll a magasba:

Crucifixus et sepultus est

„Megfeszítettett és eltemettetett” – cseng a vékony hang. Képtelen vagyok bármit is érzékelni, körülöttem minden zavaros és ingatag: a könnyek öszszemossák az arcokat, a színeket és a fényeket, mint egy vízben ázó festményen.

Atto Melani meghalt. Itt, Párizsban, a rue Platrière-en lévő Saint Eustache-parókián, tegnapelőtt, 1714. január negyedikén, éjjel kettőkor. Vele voltam.

„Maradj velem” – mondta, és kilehelte a lelkét.

Önnel maradok, Atto úr: alku kötöttünk, ígértem önnek valamit, és szándékomban áll híven teljesíteni azt.

Érdektelen, hogy ön hányszor megszegte megállapodásainkat, hányszor hazudott a húszéves inasnak, majd a családapának. Ezúttal nem lesz több meglepetés: ön már teljesítette kötelezettségét irányomban.

Most, hogy csaknem ugyanannyi idős vagyok, mint ön a megismerkedésünk idején, most, hogy az ön emlékei az enyémekek is, az ön régi szenvedélye az én lelkemben gyúl lángra, most az ön élete már az *én* életem.

Egy utazásnak köszönhetően újra megleltem önt három évvel ezelőtt, és egy másik utazás, a végső, a halálé, most más vizekre viszi önt.

Jó utat, Atto úr. Meg fogja kapni, amit kért tőlem.